

اسرار فدک

تحلیل اعتقادی تاریخی ماجرای فدک
متن کامل خطابه حضرت زهرا علیہا السلام
مقابلہ شدہ با ۱۷ نسخہ

محمد باقر انصاری
سید حسین رجایی

اسرار فدک

محمد باقر انصاری - سید حسین رجایی
انتشارات دلیل ما

چاپ یازدهم: زمستان ۱۳۹۷

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

چاپ: نگارش

شابک: ۷-۴۶-۷۵۲۸-۹۶۴-۹۷۸

تلفن و نامبر: ۳۷۷۴۴۹۸۸ - ۳۷۷۳۳۴۱۳ (+۹۸۲۵)

دفتر مرکزی: قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه ششم، واحد ۶۱۲ و ۶۱۳
(ارتباط با ما) | Info@dalilema.ir | www.dalilema.ir (خرید آنلاین)

مراکز پخش

قم. خیابان معلم. مجتمع ناشران. طبقه B. واحد ۴۴ | تلفن: ۳۷۷۳۳۴۱۳ و ۳۷۷۴۴۹۸۸
قم. خیابان صفائیه. رویروی کوچه ۳۸. پلاک ۷۵۹ | تلفن: ۳۷۷۳۷۰۰۱ و ۳۷۷۳۷۰۰۱
تهران. خیابان انقلاب. خیابان فخررازی. نبش بن بست ری. پلاک ۶۱ | تلفن: ۶۶۴۶۴۱۴۱
مشهد. چهارراه شهداء. ضلع شمالی باغ نادری. کوچه شهید خوراکیان. مجتمع گنجینه کتاب. طبقه اول | تلفن: ۳۲۲۳۷۱۱۳-۵

انصاری، محمد باقر، ۱۳۳۹ -

اسرار فدک: تحلیل اعتقادی تاریخی ماجرای فدک، خطابه حضرت زهرا (ع) مقابله شده با ۱۷
نسخه / محمد باقر انصاری، سید حسین رجایی - قم: دلیل ما، ۱۳۸۱.
[۳۰۴] ص.

ISBN: 978 - 964 - 7528 - 46 - 7

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

Mohammad Bager Ansari, Hossain Rajayi

ص.ع. به انگلیسی:

Asrar-e Fadak (The mysteries of Fadak...)

کتابنامه: ص. [۳۰۱-۳۰۲]; همچنین به صورت زیرنویس.

۱. فاطمه زهرا (ع)، ۸ قبل از هجرت - ۱۱ ق. ۲. فدک. الف. رجایی، حسین. ب. عنوان.

۲۹۷/۹۷۳

BP 27/25

م ۱۰۲۲۸ - ۷۹

کتابخانه ملی ایران

انتشارات دلیل ما

www.dalilema.ir

مرکز نشر و پخش کتب معارف اهل بیت (ع)

۹ سال ناشر نمونه و برگزیده کشوری

با تولید بیش از ۱۰۰۰ عنوان کتاب

6034

د. ...
...
...
...

Handwritten signature and scribbles.

WWW.KETAB.IR

راهنمای کتاب

پیشگفتار

۱۶ - ۷

بخش اول

فتح و اعطای فدک به فاطمه علیها السلام

۲۳ - ۱۷

فتح فدک بدست پیامبر صلی الله علیه و آله و امیرالمؤمنین علیه السلام، فدک ملک شخصی پیامبر صلی الله علیه و آله، اعطای فدک به فاطمه علیها السلام به دستور خداوند و بدست پیامبر صلی الله علیه و آله، سند و شاهد بر ملکیت فدک، فقرا مصرف کنندگان درآمد فدک.

بخش دوم

اقدامات امیرالمؤمنین و حضرت زهرا علیها السلام در مقابل غصب فدک

۵۴ - ۲۵

پاسخ امیرالمؤمنین علیه السلام به ابوبکر و عمر در مورد فدک، ارائه سند فدک توسط حضرت زهرا علیها السلام، احتجاج مفصل حضرت زهرا علیها السلام در مجلس ابوبکر و عمر، نصرت طلبی حضرت زهرا و اهل بیت علیهم السلام در سایه فدک، احتجاج خصوصی فاطمه علیها السلام بر ابوبکر، گرفتن سند و پاره کردن آن توسط عمر، احتجاج مفصل امیرالمؤمنین علیه السلام با ابوبکر و عمر در مسجد، خطابه مفصل حضرت زهرا علیها السلام در مسجد، سخنان حضرت زهرا علیها السلام برای زنان عیادت کننده، نامه امیرالمؤمنین علیه السلام به ابوبکر درباره غصب فدک، آخرین سخنان حضرت زهرا علیها السلام در رابطه با فدک.

بخش سوم

اقدامات غاصبین پس از تثبیت غصب فدک

۵۵-۸۰

سؤال غاصبین از امیرالمؤمنین علیه السلام قبل از غصب فدک، جعل حدیث برای غصب فدک، عایشه و حفصه شاهدان حدیث جعلی، نوشتن و پاره کردن سند برای فدک، مشورت و اقدام غاصبین پس از نامه امیرالمؤمنین علیه السلام، نقشه قتل امیرالمؤمنین علیه السلام، سخنان ابوبکر در تهدید و تطمیع مهاجرین و انصار، رضایت طلبی ابوبکر و عمر، شرکت در تشییع جنازه حضرت زهرا علیها السلام.

بخش چهارم

اسرار غصب فدک و دفاع از آن

۸۱-۱۰۲

در جستجوی اسرار فدک، اسرار غصب فدک، اسرار پیگیری اهل بیت علیهم السلام در مسئله فدک.

بخش پنجم

تحلیل و خلاصه‌ای از خطابه حضرت زهرا علیها السلام

۱۰۳-۱۳۳

تحلیلی از خطابه حضرت زهرا علیها السلام، خلاصه‌ای از خطابه حضرت زهرا علیها السلام، جمع‌بندی و تلخیص دلیلهای حضرت زهرا علیها السلام در مقابل غاصب فدک: استدلالهای اعتقادی، استدلالهای قانونی، استدلالهای اخلاقی - وجدانی.

بخش ششم

در باره سند و متن و کتابشناسی و شعر فدک

۱۳۵-۱۶۶

کتابشناسی فدک، کتابهای مربوط به بحث علمی فدک، کتابهای مربوط به خطابه حضرت زهرا علیها السلام، سند خطابه حضرت زهرا علیها السلام، متن خطابه حضرت زهرا علیها السلام، شعر فدک.

بخش هفتم

متن عربی خطابه حضرت زهرا علیها السلام

۱۶۷ - ۲۳۲

بخش هشتم

ترجمه فارسی خطابه حضرت زهرا علیها السلام

۲۳۳ - ۲۶۸

حضرت زهرا علیها السلام به مسجد می‌آید، حمد و ثنا، بعثت پیامبر صلی الله علیه و آله و مسیر رسالت، خطاب حضرت به مهاجرین و انصار، قرآن و اهل بیت علیهم السلام، حکمت دستورات الهی، بدانید من فاطمه هستم، سیر رسالت پیامبر صلی الله علیه و آله، علی علیه السلام در تبلیغ رسالت، رفتار مردم بعد از رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله، فدک و ارث، خطاب به پیامبر صلی الله علیه و آله، خطاب به انصار، ظلم به فاطمه علیها السلام در انظار مردم، با امامان کفر بکنجید، خواری حق بدست مردم، عار و عذاب بر کسی که دختر پیامبر صلی الله علیه و آله را خوار کند، من دختر پیامبرتان هستم، جواب ابوبکر، حدیث جعلی «النبی لا یورث»، پیامبر صلی الله علیه و آله مخالف قرآن نمی‌گوید، تصریح قرآن به ارث انبیاء علیهم السلام، جواب ابوبکر، خطاب به مسلمانان، تأثیر خطبه حضرت، آنچه بین ابوبکر و عمر اتفاق افتاد، خطاب تهدید آمیز ابوبکر به مردم، خطاب ام سلمه با مردم، خطاب حضرت با رافع و یادآوری غدیر، شکایت به امیرالمؤمنین علیه السلام، تسلی امیرالمؤمنین علیه السلام به حضرت زهرا علیها السلام، عیادت زنان مهاجر و انصار، از علی علیه السلام چه چیزی را نپسندیدند؟ چه کسی را بجای علی علیه السلام انتخاب کردند؟! پیش بینی عاقبت غضب خلافت، خسارت امت با غضب حق علی علیه السلام، عذری که پذیرفته نیست.

بخش نهم

پرونده باز فدک تا قیامت

۲۶۹ - ۳۰۰

فدک گرانسنگ امتحان، پیشگونی خداوند و پیامبر صلی الله علیه و آله از غضب فدک، شکایت حضرت زهرا علیها السلام از غاصب فدک، حرمت مصرف اموال غضبی فدک، اقرار غاصب فدک به محکومیت، قتل نماینده ابوبکر در فدک بدست امیرالمؤمنین علیه السلام، دفاع ائمه علیهم السلام و بزرگان دین از فدک، دفاع امیرالمؤمنین علیه السلام از فدک بعنوان شاهد کل ماجرا، تناقض در گفته و عمل غاصبین فدک، مخالفت نهایی با عمل پیامبر صلی الله علیه و آله در فدک، آینده غاصب فدک، فدک مغضوب در نشیب تاریخ، چرا فدک در حکومت امیرالمؤمنین علیه السلام باز گردانده نشد؟ زنده نگاه داشتن یاد فدک در زیارات، دادخواهی فاطمه علیها السلام درباره فدک در قیامت.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

از روزی که سرزمین فدک با نام فاطمه علیها السلام ارتباط یافته ارزش اعتقادی بخود گرفته است، و دیگر یک ماجرای تاریخی تمام شده نیست. از همان روزی که فدک به امر خاص خداوند به فاطمه علیها السلام اعطا شد، دوست و دشمن فاطمه علیها السلام معرفی شدند. از آن پس فدک چراغی شد که هرگز خاموش نمی شود، و غصب آن مسئله‌ای عظیم که تا ابد کسی نمی تواند آنرا کوچک تلقی کند.

فدک سند دائمی شیعه

در طول تاریخ، فدک بعنوان شاهدهی محکم در دست شیعیان حضرت زهرا علیها السلام بوده و هست، که با پیمودن قرن‌ها خود را به مسجد پیامبر صلی الله علیه و آله می رسانند و ندای جانسوز و آه دل شکسته یادگار وحی را پاسخ مثبت می دهند. فاطمه علیها السلام این مدرک قوی را به دست دوستان خود سپرده، تا در هر کجا و هر زمان نشان دهند که نسبت به مقام عصمت کبری بی تفاوت نیستند.

«فدک» مجموعه وقایعی را تداعی می‌کند که طی آن این سرزمین به فاطمه علیها السلام بخشیده شد، و سپس از آنحضرت به اجبار گرفته شد و در نتیجه حضرت برای دفاع از حق خود مراحلی را طی کردند.

نخستین سؤالی که مسئله «فدک» در ذهنها ایجاد می‌کند آن است که چرا «غصب فدک» در میان غضبهایی که از حقوق اهل بیت علیهم السلام شده شاخص است و اهمیت آن در کدام نقطه نهفته است؟ چرا امیرالمؤمنین و حضرت زهرا علیهما السلام این اندازه بر سر آن پافشاری کردند؟ چرا ائمه معصومین علیهم السلام در فرصتهای مناسب آنرا نزد مردم مطرح می‌کردند و نام آنرا زنده نگاه می‌داشتند؟

برای بدست آوردن علت یا علل اصلی مسئله، مطالعه کامل و تحلیل همه جانبه تاریخ فدک از ابتدای فتح آن سرزمین تا پایان اقدامات غاصبین و نیز اقدامات امیرالمؤمنین و حضرت زهرا علیهما السلام در مقابل آنان، بهترین راهگشا است و عمق فاجعه و ریشه‌های اصلی آن را روشن می‌کند.

اهداف خطابه فدک

در سخنان صدیقه کبری علیها السلام قبل از همه، شخص آن بزرگ بانوی جهان معرفی شده است، و در مرحله بعد دشمنان فاطمه علیها السلام شناسایی شده‌اند. این سند محکم بطور علنی بر همگان روشن ساخته که صاحب مقام «رَضِیَ فَاطِمَةَ رَضَى اللهُ» و آنکه غضب او غضب پروردگار است، بر چه کسانی غضب کرد و آنان چگونه نارضایتی او را فراهم آوردند و عکس‌العمل حضرت در برابر آنان چه بود.

خطبه فدکیه پرده‌های نفاق را کنار زد و چهره‌ها را معرفی کرد تا نسلهای آینده به اشتباه نیفتند، و چراغ همیشه روشنی در پیش رو داشته باشند که راه سوء استفاده دزدان عقیده را مسدود نماید، و راه آل محمد علیهم السلام بخوبی شناخته شود.

مخاطبان حضرت زهرا علیها السلام

خطابه حضرت زهرا علیها السلام در پی غصب فدک که در مسجد پیامبر صلی الله علیه و آله ایراد فرمودند، مخاطبان متفاوتی در طول زمان داشته و دارد. بوضوح می توان دریافت که اکثر حاضران در مسجد و پیروانشان - که در فکر و نقشه دیگری بودند - هرگز عمق سخنان آنحضرت را دریافتند و نمی توانستند بیابند، چرا که سخنانی سرچشمه گرفته از منبع وحی در حد فهم هر بی سرو پا نیست. فاطمه علیها السلام سیده زنان جهان، در عمر خود یکبار خطابه ایراد نموده و مخاطب او تمامی نسلهای آینده اند.

در روزهایی که چندین حق یکباره زیر پا می رفت و مردم هم به راحتی می پذیرفتند، عصمت پروردگار بپاخاست تا طنین سخنانش قرنهای فرا گیرد و انسانهای طالب حقیقت را در هر کجای جهان راهنما باشد و روشنگریهای او هرگز فراموش نشود.

در تاریخ اسلام خطابه «غدیر» مهمترین فراز است، و این «غدیر دوم» و مفسر خطابه غدیر است. آنگاه که دشمنان پیامبر صلی الله علیه و آله کاملاً خود را معرفی کرده بودند انطباق گفته های آنحضرت در غدیر بر آنان ضرورت داشت.

خطابه فدک محاکمه اجباری غاصبین

از خصوصیات خطابه فدک این است که بصورت یک خطابه متصل نیست، بلکه بصورت تخطب در حضور مردم بعنوان دادگاهی که قاضی آن خدا و مردم در زمانهای طولانی هستند و خواهند بود ایراد شده است. این نوع خطابه همان بود که غاصبان از آن گریز داشتند و هرگز برای چنین محاکمه ای حاضر نمی شدند.

فاطمه زهرا علیها السلام با برنامه خود آنان را در این دادگاه حاضر ساخت و وادارشان کرد که سخن بگویند و ماهیت خود را افشا کنند، تا آنحضرت هم جوابهای لازم را به آنان

بگویند، و نتیجه نهائی آن عاید نسلهای تاریخ شود. مسلمانان و غیر مسلمین فاطمه علیها السلام را بشناسند و دشمن او هم معرفی شده باشد. فرهنگ فاطمی از فرهنگ سقیفه‌ای باز شناخته شود، و معیارها برای آینده بلند مدت مسلمانان تبیین گردد، تا هر کسی با شناخت لازم داخل گروه مورد پسند شود.

گذشتن از فدک و بالاتر از فدک برای مثل علی و فاطمه علیها السلام کار آسانی بود چرا که آنان به دنیا و ما فیها پشت پا زده بودند، اما ناآگاه گذاردن مسلمانان جهان محال است. نادیده گرفتن ظلمهایی که بر فاطمه علیها السلام رفته بر آن دریای رحمت الهی مشکل نیست، ولی به غاصب میدان دادن که خود را بر حق هم جلوه دهد مسئولیت دارد.

صدیقه طاهره علیها السلام به هر قیمتی خود را به مسجد رسانید، و برای اولین و آخرین بار در برابر مسلمین دادخواهی نمود، چرا که می دانست اگر سکوت کند زمینه برای کارهای بعدی خواهد بود و جرأت ظالم را بیشتر می کند تا سینه سپر کند و هوسهای بزرگ در سر بپروراند، و آنگاه هر کاری خواست انجام دهد.

فدک ندای هل من ناصر فاطمه علیها السلام

فدک در واقع میدان دفاع از حریم عصمت است و ندای بر حق فاطمه علیها السلام برای همیشه در گوش شیعه طنین انداز است. آنگاه که فاطمه مستوره در حجاب، برای اولین و آخرین بار در عمر خود، با تنی مجروح و آهی جانسوز از آن در نیم سوخته به مسجد آمد، شیعه خود را موظف می داند او را یاری کند تا بنشیند و خطبه بخواند، چرا که این پهلوی شکسته و سینه مجروح و صورت کبود و بازوی ورم کرده طاقت ایستادن ندارد، و برای او پرده‌ای می زنند تا در میان زنان با احتجاج سخن بگوید. او آمده است تا برای ما خطابه ایراد کند و شیعینانش را در طول تاریخ سر بلند بدارد. شیعه بدانند که روزی زهرایی داشته که با تن مجروح و قلب شکسته به مسجد آمده و در مقابل ظلم و نفاق افشاگری کرده، تا چشم دشمنانش را تا ابد کور کند و سند زنده‌ای بدست حامیان خود دهد که تا قیامت دشمنان را سر افکنده نمایند.

مقاومت مستمر شیعه در مسئله فدک

از آنجاکه در فدک سخن از عصمت زهرا علیها السلام و بی حرمتی نسبت به حق فاطمه علیها السلام و معرفی دشمنان و معاندین خاتون کبریاست، شیعه در طول تاریخ از کنار این مسئله به آسانی نگذشته است. مگر شیعه غیر از زهرا علیها السلام و خاندان او چه دارد؟ از این دری که چندی پیش سوخته و امروز فدکش غصب شده کجا برود؟ آیا دین شیعه اجازه می دهد زهرای آزرده خاطر و مجروح بدن را با محسن شهیدش تنها بگذارد؟ آیا ولایت شیعه اجازه می دهد علی علیه السلام را در این همه مصیبت به حال خود رها کند؟ آیا مسئله ای از این لازم تر هست که سراغ آن برود؟

از اینجاست که شیعه فاطمه علیها السلام برای همیشه تاریخ مسئله فدک را زنده نگه می دارد و آنرا وظیفه خود می داند. اگر مسئله فدک امروز در حضور شیعه اتفاق می افتاد، آنان به استناد مقام عصمت کبری، بطور قطع و بدون توجه به هر سخن و دلیلی، کلام آنحضرت را بر روی چشم می گذاردند و بدان یقین داشتند، و در مقابل امضای پروردگار هر سخنی را یاهو می دانستند.

آنچه بعنوان مسئله فدک مطرح است نه بر سر بخشوده پیامبر صلی الله علیه و آله است و نه ارث. گفتگو بر سر آنست که وقتی کلامی و عملی از معصوم صادر شود حجت تمام عیار است و کسی حق اعتراض بر او ندارد. اشکال بر سربوی توجهی و کوتاهی مردم در مقابل عصمت کبری است و دفاع شیعه از حریم چنین مقام والایی است.

اینک ماییم که بعنوان طرفداران فدک باید بدانیم فاطمه علیها السلام در خطابه اش چه فرموده، و در قبال غاصبین فدک چه عکس العملهایی داشته، و نیز دشمنان او چه برخوردهایی داشته اند. اینجاست که بخوبی صف فاطمه علیها السلام را خواهیم شناخت و با تمسک به ذیل عنایت او در روز قیامت در پیشگاهش سرافکنده نخواهیم بود.

مدافعان همیشه بیدار فدک

در زمینه مسئله فدک نوشته‌های بسیاری تدوین شده تا این چراغ راه همیشه روشن باشد و راهیان نور به راحتی طی طریق کنند. کتابهایی که در این زمینه نوشته شده اکثراً در یکی از دو جهت و یا هر دو جهت بصورت ممزوج تدوین شده است:

۱. تاریخچه فدک.

۲. خطابه حضرت زهرا علیها السلام.

گذشته از کتبی که قسمتی از آنها مربوط به مسئله فدک است، تعداد کتابهای مستقلی که در این زمینه تألیف شده و بدست ما رسیده حدود ۲۰۰ کتاب است، و هنوز جای گفتار بیشتر و تفسیر افزونتر درباره غصب فدک و خطابه حضرت وجود دارد.

مرحبا بر پروانگان بیت فاطمه علیها السلام که استقامت و دفاعشان از حریم خانه وحی چشم دشمن را کور کرده و مهرندامت بر پیشانی دشمن زده است.

ارزش والای زحماتی که علمای شیعه از سلمان و ابوذر و مقداد گرفته تا امروز در دفاع از فدک کشیده‌اند و مسئله را به بهترین صورت عرضه نموده‌اند در این کلام امام کاظم علیه السلام بیان شده که می‌فرماید:

کسی که به دوست ما در مقابل دشمن ما کمک کند و او را تقویت نماید و تشجیع کند تا حق دلالت کننده بر فضیلت ما را به بهترین صورت، و باطلی که دشمنان ما بقصد پایمال کردن حق ما در نظر گرفته‌اند به بدترین صورت جلوه دهد، و در نتیجه ناآگاهان متوجه شوند و متعلمان بصیرت یابند و عالمان بینش بیشتری پیدا کنند، چنین کسی را خداوند در روز قیامت در بالاترین درجات بهشت قرار می‌دهد...».

کتاب حاضر

کتاب حاضر بعنوان ادامه راه مدافعان همیشه بیدار فاطمه علیها السلام، و با استفاده از نتایج زحماتشان که راهی به بلندای چهارده قرن پیموده است، به دریای رحمت فاطمی تقدیم می‌گردد تا انجام وظیفه‌ای در پیشگاه آن امید دلها باشد.

هدف از این تألیف بیان ناگفته‌هایی از ماجرای فدک و عرضه کاملی از آن است که در دو جهت ترسیم شده است:

اول: جمع‌بندی و تدوین یک صورت کامل از ماجرای فدک از ابتدای فتح آن سرزمین و بخشش آن از سوی پیامبر صلی الله علیه و آله به حضرت زهرا علیها السلام تا غضب آن، و انگیزه‌های غاصبین و اقدامات متقابل امیرالمؤمنین و حضرت فاطمه علیها السلام در مقابله با آنان، و نتیجه نهایی در ماجرای فدک.

برای این منظور جمع‌آوری کلیه متون مربوط به موضوع انجام شد و سپس با تطبیق و تلفیق و مقایسه و جمع‌بندی آنها مجموعه‌ای کامل که شامل همه مسایل مربوط به فدک است تنظیم گردید تا وقایع قبل و بعد و مقارن خطبه در جای خود قرار گرفته و کیفیت خطابه بخوبی ترسیم گردد.

دوم: تقدیم متن مقابله و تحقیق شده کاملی از خطابه حضرت زهرا علیها السلام که تاکنون انجام نشده است، چرا که اکثر کتب فقط به یک روایت از کتاب احتجاج اکتفا کرده‌اند و احیاناً شواهدی از کتب دیگر آورده‌اند و مقابله کامل با همه نسخ تاکنون انجام نشده است.

با فحص دقیقی که انجام شد متن کامل خطبه حضرت در ۱۷ مدرک مهم نقل

شده است:

دلایل الإمامة، الاحتجاج، كشف الغمة، شرح الاخبار، الكتاب المبين، الشافي، شرح نهج البلاغة لابن میثم، الطرائف، الدر النظیم، انوار الیقین، منال الطالب، بلاغات النساء، شرح نهج البلاغة ابن ابی الحدید، نثر الدر، التذكرة الحمدونية، الفاضل فی صفة الادب الكامل نسخه علامه قزوینی.

این منابع در دسترس است و اکثر آنها چاپ شده‌اند که با معرفی کامل در بخش ششم خواهد آمد. متن خطابه حضرت زهرا علیها السلام در این کتب - که در حکم ۱۷ نسخه‌اند - با یکدیگر مقابله شد و طی مراحلی که در فصل ششم بیان می‌شود تلفیق گردید، و متن کامل عیار و منقح آماده شد، و ترجمه کاملی نیز از روی آن انجام گرفت. این جمع‌بندی نسخه‌ها سبب شد تا بسیاری از افتادگی‌ها و نارسائیهای عبارات که در اثر نسخه برداریهای چهارده قرن بوقوع پیوسته برطرف شود و قطعه‌های بسیار مهمی که از تسلسل ماجرا حذف شده بود به جای خود باز گردد.

با در نظر گرفتن این دو هدف، کتاب حاضر در ۹ بخش تنظیم شده است:

بخش اول آغاز مسئله فدک را مطرح کرده که از فتح آن پس از خیبر تا بخشش آن از سوی پیامبر صلی الله علیه و آله و به امر پروردگار به حضرت زهرا علیها السلام و تصرف آنحضرت و استفاده چهار ساله فقرا از جود و بخشش بیکران آنحضرت بیان شده، تا آنجا که غاصبین اقدام به غصب نمودند.

بخش دوم بیانگر اقدامات امیرالمؤمنین و حضرت زهرا علیها السلام در مقابله با غاصبان است تا با روشن شدن ابعاد مختلف این ظلم معلوم شود که به سادگی نمی‌توان از کنار آن گذشت، چرا که امیرالمؤمنین و حضرت زهرا علیها السلام می‌توانستند بی تفاوت باشند ولی مقابله کردند و تا آخرین قدم ایستادند.

بخش سوم کتاب بیانگر اقدامات عجیبی است که غاصبین پس از تثبیت غصب فدک دست به آن یازیدند، و به دست خود یکباره پرده از ابهامات برداشتند و مسئله برای همگان روشن شد.

در بخش چهارم زمینه مسئله و ریشه‌یابی در اعماق عقیدتی اجتماعی آن مطرح شده است، تا خواننده قبل از مطالعه اصل ماجرا بینش و زمینه فکری لازم برای تحلیل مسئله را داشته باشد.

بخش پنجم ترسیم و تحلیلی از خطابه حضرت زهرا علیها السلام در مسجد پیامبر صلی الله علیه و آله بضمیمه خلاصه‌ای از آن است، که آمادگی لازم را برای مطالعه متن عربی و ترجمه فارسی آن ایجاد می‌کند.

بخش ششم مربوط به سند و متن خطابه حضرت زهرا علیها السلام و بیان کار انجام شده در این کتاب است. کتابشناسی مفصلی نیز درباره فدک و خطابه حضرت تقدیم شده، تا راهگشای محققان باشد.

بخش هفتم کتاب متن کامل و مقابله شده خطابه حضرت زهرا علیها السلام است و در پاورقیها اختلاف نسخه‌ها و توضیحات لازم برای تبیین متن آمده است.

بخش هشتم ترجمه فارسی خطابه حضرت است و در پاورقیها برخی اختلافات نسخه‌ها ذکر شده است.

در آخرین قسمت کتاب بخشی بعنوان «پرونده باز فدک» مطرح شده و طی آن سندیت علمی و اجتماعی فدک برای شیعه و عاقبت غاصبین آن، و آنچه آینده‌های فدک را ترسیم کرده، تبیین شده است.

مراحل تکمیل چاپ‌های کتاب

چاپ اول کتاب حاضر در سالروز میلاد حضرت فاطمه زهرا علیها السلام ۱۴۱۷ انجام شد، و پس از یکسال چاپ دوم آن انجام گرفت که در آن متن خطبه با سه نسخه دیگر که بعد از چاپ اول به آنها دست یافتیم مقابله شد.

چاپ سوم کتاب با گذشت یک سال از چاپ دوم انجام گرفت که جوانب تازه‌ای از ماجرای فدک به آن اضافه شد و شامل نه نسخه دیگر از خطابه حضرت بود که مقابله شده و جزئیات آنها در محل خود ثبت گردید. متن سخنان حضرت که در عیادت زنان مهاجر و انصار بعد از خطبه در منزل فرموده‌اند از قطعه‌های مهمی است که در چاپ سوم در آخر خطبه آورده شده و در ترجمه فارسی نیز منعکس گردید.

اینک چاپ چهارم با اضافاتی دیگر درباره فدک و مقابله متن خطبه با یک نسخه دیگر که در آستانه چاپ جدید به آن دست یافتیم تقدیم می‌گردد، و بدین ترتیب خطابه حضرت زهرا علیها السلام به صورت مقابله شده با ۱۷ نسخه برای اولین بار در فرهنگ شیعه ارائه می‌شود.

امید است در کتاب حاضر بعنوان کوچکترین خدمتگزاران حضرت زهرا علیها السلام، وظیفه خود را در کنار در نیم سوخته آن بزرگ بانوی بهشت به انجام رسانده باشیم.

محمد باقر انصاری - سید حسین رجایی

قم، میلاد حضرت فاطمه زهرا علیها السلام ۱۴۲۲

۱۸ شهریور ۱۳۸۰